

описательные моменты. Пример ниже взят из статьи «*The elephant in the truck*» (*Retraining low-skilled workers*): Matthew Robb of Parthenon-EY, a consultancy, thinks that governments should be talking to industry bodies about the potential for mass redundancies and identifying trigger points, such as the installation of sensors on motorways, that might prompt retraining. “This is a *boiling-frog* problem”, he says. “It is not thought about [1]. В этом контексте выражение *boiling-frog* problem следует перевести как «проблема, которая не решалась (копилась) в течение долгого времени / которая разрасталась как снежный ком».

Метафоры служат важным коммуникативным инструментом для передачи специализированной информации. Примеры, взятые из аутентичных экономических текстов, наглядно демонстрируют использование метафорического языка для концептуализации экономических реалий.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. The Economist [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.economist.com. – Дата доступа: 29.02.2017.
2. Lakoff, G. *Metaphors we live by* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : Chicago University Press, 1980. – 191 p.
3. Henderson, W. *Metaphor in Economics* / W. Henderson. – New York : Economies, 1982. – 240 p.
4. Hooker, L. *The seven best metaphors for the economy* [Электронный ресурс] / L. Hooker. – Режим доступа: <http://www.bbc.com/news/business-30208476>. – Дата доступа: 26.01.2017.

С.В. МІЛАЧ

Брэст, БрДУ імя А.С. Пушкіна (Беларусь)

СЕМАНТЫКА ЗАКАМПАНЕНТА КАМАР У ФРАЗЕАЛАГІЗМАХ БЕЛАРУСКАЙ І НЯМЕЦКАЙ МОЎ

Людзі і насякомыя знаходзяцца ў пастаянным узаемадзеянні. І ў гэтых адносінах ёсць як станоўчы бок (успомнім пра ролю насякомых-апыляльнікаў раслін, насякомых-санітараў), так і адмоўны (насякомыя-шкоднікі і паразіты). Свае назіранні за насякомымі народ адлюстраваў у мове, выкарыстоўваючы ўстойлівыя параўнанні і фразеалагічныя адзінкі (далей – ФА) з кампанентам-назвай насякомага для характарыстыкі чалавека, прадмета, абставін. Заонімы з класа насякомых па сваёй актыўнасці ў фразеатворчасці займаюць сярэдняе месца паміж млекакормячымі і птушкамі, з аднаго боку, і земнаводнымі, паўзунамі і рыбамі, з другога боку. Асноўныя канатацыйныя характарыстыкі і асацыятыўныя сувязі вобразаў насякомых у фразеалогіі беларускай і

нямецкай моў былі разгледжаны намі раней [1], а ў дадзенай рабоце мы больш падрабязна прааналізуем семантыку заакампанента *камар* у фразеалогіі дзвюх моў.

У фразеаграфічных даведніках беларускай і нямецкай моў зафіксаваны 22 ФА з кампанентам *камар/камароў/камарыны* і 9 ФА з кампанентам *Mücke/Muck* ‘камар’.

Аналіз семантыкі фразеалагізмаў з кампанентам *камар* і яго дэрыватамі паказаў, што галоўнае месца ў характарыстыцы гэтага насякомага займае прыкмета “малы памер”: з *камара* ‘невялікі, зусім малы’; *пажывіўся як сабака камаром*, прычым ужыванне дэрыватаў з найменнямі частак цела насякомага яшчэ больш падкрэслівае нязначнасць памераў аб’екта, які абазначаецца фразеалагізмам: з *камароў (камарыны) нос* разм. ‘невялікі па колькасці, памерах і пад.’, з *камарову дзюбу* ‘пра што-н. надта малое, мізэрнае’.

З гэтай семай непасрэдна звязана і абазначэнне фразеалагізмамі невялікай колькасці: *камарова жменя*; з *камарову дзюбу (лытку)*; *як камаровы насок*; з *камароў (камарыны) нос* разм.; з *камарову душу* ‘вельмі мала’. Толькі адзін фразеалагізм нямецкай мовы таксама апісвае малую колькасць чаго-небудзь: *das nimmt eine Mücke mit dem Schwanz hinweg* ‘вельмі мала’ (літар.: гэта камар на хвасце знясе).

У рамках названай семы ў ФА нямецкай мовы рэалізуецца асацыяцыя “невялікі па памерах/аб’ёме = дробязны, няважны”: *Mücken seihen und Kamele verschlucken [verschlingen]* бібл. ‘за дробязямі не бачыць галоўнага’ (літар.: працэджваць камара, а вярблюда праглынаць); *sich über eine Mücke an der Wand ärgern; nach jeder Mücke schlagen* ‘злавацца па пусцяках; браць да сэрца ўсялякія дробязі’ (літар.: злавацца на камара на сцяне; біць па кожным камары); *j-n ärgert / stört die Mücke an der Wand* ‘каго-н. злуе / каму-н. перашкаджае кожная дробязь’ (літар.: каго-н. злуе / каму-н. перашкаджае камар на сцяне).

Супрацьпастаўленне маленькага камара і вялікай жывёліны з’яўляецца асновай ФА дзвюх моў: з *камара каня рабіць (зрабіць)* ‘беспадстаўна перабольшваць што-н., надаваць чаму-н. нязначнаму вялікае значэнне’; *aus einer [jeder] Mücke einen Elefanten machen* разм. ‘беспадстаўна перабольшваць што-н.; рабіць з мухі слана’ (літ.: рабіць з [кожнага] камара слана). Швабы кажучь таксама: *nach der Muck schlagen und den Elefanten springen lassen* ‘успрымаць вельмі важным што-н. нязначнае’ (літар.: біць па камары і прымушаць скакаць слана).

Праз малыя памеры камара, яго непрыкметнасць у паветры тлумачаць і фразеалагізм нямецкай мовы *eine/die Mücke machen* разм. ‘(паціху) знікнуць, рэціравацца’ (літар.: зрабіць камара). Кругер-Ларэнцен так раскрывае значэнне гэтага выразу: хто-н. знікае так хутка, як гэта магчыма;

робіцца такім маленькім, што яго немагчыма заўважыць; быццам бы растае ў паветры [2, с. 461].

Атрыбут “непрыкметны” трансфармуецца ва ўстойлівых адзінках у прыкмету “ціхі”: як *(што) камар за печкаю* ‘ціха, бяшумна’; *tuckstäuschenstill sein* разм. ‘быць вельмі ціхім’ і далей у прыкмету ‘ціхі, лагодны, бяскрыўдны’: *і камара не зачэпіць (не скрыўдзіць)*; *і камара не заб’е* ‘вельмі ціхі, лагодны, пакорлівы’.

Вобразы насякомых-крывасмокаў, у тым ліку і камара, суадносяцца ў народнай свядомасці з надакучлівасцю, неадчэпнасцю, а ў нямецкай мове – з нахабнасцю: *надаедны як камар*; *не скачы [мне] бы камар у вочы*; *fresh wie eine Mücke* разм. ‘нахабны, дзёрзкі’ (літар.: нахабны як камар). Укус камара можа стаць прычынай дзіўных, невытлумачальных паводзін: *камар укусіў* ‘пра невытлумачальныя паводзіны’.

Што да адлюстравання фразеалагізмамі другіх фізічных уласцівасцяў камара, акрамя памераў, а таксама яго паводзін у прыродзе, то ў даведніках выяўлены толькі некалькі параўнанняў беларускай мовы: *звініць як камар*; *лёгка што камар*; *сілы як у камара*; *напіўся як камар крыві*; *таўкуць (таўкуцца) як камары мак*. Нямецкі фразеалагізм *wie eine Tüte Mücken angeben* разм. ‘вельмі хваліцца’ (літ.: гудзець як мяшочак камароў) заснаваны на падабенстве гукаў, характэрных для камароў, і гучнага самахвальства выхвалякі.

Вобраз камара-крывасмока выкарыстоўваецца і для актуалізацыі такой прыкметы, як ‘скупасць, прагнасць’: *і з камара кроў высмакча (выссе)* ‘вельмі дробязны ў сваёй скупасці, прагнасці, сквапнасці’.

Рэальная карціна знішчэння насякомых раслінай-драпежнікам – расянкай, абумовіла з’яўленне фразеалагізма *высмакцаць як расянка камара* ‘змучыць каго-н. знясільваючай працай, пастаяннымі прыдзіркамі; з’едлівымі дакорамаі, выцягнуць з каго-н. апошнія сілы’.

Магчыма, як ацэнка сталярнай або цяслярскай работы выкарыстоўваўся першапачаткова выраз *камар носа (-у) не падточыць (не падтачыў, не падтачыў бы; не падсуне, не падсунуў, не падсунуў бы)* разм. часцей адабр.; *камар носам не падлезе; камар носа не падаткне* ‘нельга прычапіцца да чаго-н.’ Пры выдатна выкананай рабоце паміж шчыльна падагнанымі дошкамі ці бярвёнамі нельга прасунуць нават камарынага носа [3, с. 185].

Фразеалагізм *з-пад камароў* узяты з паляўнічай (лавецкай) фразеалогіі. У слоўніку Ф. Янкоўскага знаходзім тлумачэнне: “Калі ў лесе на зайца нападае многа камароў, ён выбягае на поле, кідаецца на зямлю, качаецца; а паляўнічы лёгка застрэльвае зайца. Такое паляванне мае асобную назву: забіць зайца з-пад камароў.”

Такім чынам, аналіз устойлівых адзінак з кампанентам *камар* паказаў, што ў фразеалогіі беларускай мовы камар выступае сімвалам малых памераў, паўстае як ўвасабленне дробязнасці. Гэты заакампанент выкарыстоўваецца таксама для абазначэння непрыкметнасці, ціхмянасці. Нешматлікія фразеалагізмы нямецкай мовы таксама паказваюць на невялічкасць і нязначнасць камара, акрамя таго, падкрэсліваюць яго надакучлівасць.

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Милач, С. В. Устойчивые единицы с компонентами лексико-семантической группы «насекомые» (на материале фразеологии белорусского и немецкого языков) / С. В. Милач // Beiträge der Europäischen Slawistischen Linguistik (POLYSLAV) 11. – München, 2008. – S. 162–170.
2. Krüger-Lorenzen, K. Deutsche Redensarten und was dahinten steckt / K. Krüger-Lorenzen. – München : Wilhelm Heyne Verlag, 2001. – 864 S.
3. Лепешаў, І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мінск : БелЭн, 2004. – 448 с.

Т.Ф. СЕМЧЕНКО, Л.Д. ГРУШОВА

Витебск, ВГУ имени П.М. Машерова (Беларусь)

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ НЕОЛОГИЗМОВ В СОВРЕМЕННОМ НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

События, происходящие в нынешнем быстро меняющемся мире, не могут не отразиться на языке. Язык живо реагирует на малейшие изменения, и в нем появляются новые слова и выражения либо старые слова начинают играть новыми красками, обрастают новыми смыслами.

В последние годы, принесшие множество событий как в политической, экономической, социальной, так и в культурной жизни Германии и мира в целом, в немецком языке появилось много неологизмов. Это, например, такие лексические единицы, как *postfaktisch* ('постфактический'), *der Trump-Effekt* ('эффект Трампа'), *schlechtes Blut* ('плохая кровь'), *der Brexit* ('брексит'), *die Silversternacht* ('новогодняя ночь') и другие. Большинство этих терминов пришло в язык из области политики, однако некоторые тесно связаны с социальными явлениями, молодежной субкультурой.

Широкую популярность получил термин *postfaktisch* ('постфактический'), который является вариантом английского слова *post-truth* ('пост-правда'). О популярности этого термина свидетельствует тот факт, что в 2016 г. он был признан «словом года» как в Германии (по мнению «Общества немецкого языка»), так и в Англии (по версии Оксфордского словаря). Под «постправдой» понимаются «обстоятельства, при которых объектив-